

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disput. XXV. De præfinitione actus liberi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

diato, primus enim actus nequit esse discursivus, cum actus discursivus ille sit, qui ex alio actu antecedente infertur, ergo præcedit necessarii actus aliquis immediatus, vel dabitur processus in infinitum. Hoc etiam contingeret quoties ab omni actu cessaret, imò & dum omisso discursu circa unum objectum, discurrere incipit circa aliud alterius planè rationis, quodque nullam habet connexionem cum præcedente. Debet ergo posse elicere aliquos actus, præter discursivos.

III. Quæres secundo, utrum possit dari intellectus, quia ad omnia objecta non extendatur, sed sphaeram quasi habeat hac in parte limitatam? Nullum video huius rei implicantiam: sicut enim in rebus materialibus cognoscitivis, videmus eas esse ad certa objecta limitatas, ita non est cur intellectibus quibusdam possibilibus, certi hac in re limites nequeant à naturâ præscribi. Unde omnis intellectus non necessarii cognoscit ens ut ens.

IV. Dices ergo probari nequit nostrum intellectum de facto esse omnium objectorum cognoscitivum. Resp. experientia probari videtur intellectum nostrum ad omnia objecta extendi; cognoscit enim omnis generis objecta, naturalia, supernaturalia, materialia, spiritualia, Deum, creaturas, existentia, possibilia, entia, non entia, possibilia, impossibilia: ex quo probabiliter inferimus eum ad omnia objecta extendi. Conf. dicimus omnipotentiam Dei ad omnia possibilia extendi, omniscientiam ad omnia etiam impossibilia; ergo intellectus noster aliquo saltem modo ad omnia objecta extenditur.

V. Quæres tertio, darine possit voluntas aliqua, quæ licet naturaliter operari nequeat liberè, possit tamen operari liberè divinitus? Inprimis si sermo sit de actibus supernaturalibus, non videtur dubium quin supernaturaliter, seu divinitus exercere actus aliquos liberos possit, quos exercere nequit naturaliter, cum naturaliter nihil supernaturale producere possit. Loquendo verò de actibus naturalibus, seu quæ sunt intra naturalem sphaeram agentis, nulla voluntas potest circa quodcunque objectum operari liberè ullo modo, circa quod non possit operari liberè

naturaliter.

VI. Quæres quarto, an possit dari potentia cognoscitiva formaliter libera, seu quæ objecto debite proposito assentiri prohibito possit vel dissentire. Non est quæstio utrum potentia intellectiva identificari possit cum volitiva, & in quantum est volitiva possit præbere vel cohibere assensum: inprimis enim id reperitur in Deo, & juxta nostram sententiam potentias non distinguente ab animâ, id contingit in homine. Nec video repugnantiam cur, si potentia distinguatur ab animâ, non possit dari potentia accidentalis intellectiva realiter identificata cum voluntate, sicut, ut supra vidimus, de facto statuit Durandus intellectum & voluntatem in homine, & Angelo.

VII. Quæstio ergo procedit de potentia quæ sit tantum cognoscitiva, an scilicet possit operationes suas exercere liberè. Mihi probabilius videtur repugnantiam huiusmodi potentiam intellectivam: imò quantumvis qui eam admittunt, nolint illam vocare voluntatem, existimò tamen esse imperfectam quandam voluntatem, & si à tali creaturâ rationali quæteretur, cur in objecto obscure propositio (de hoc enim tantum procedit quæstio, non de objecto, quod clarè & evidentè apparet verum, vel falsum) huic parti assensum præbat potius quàm contrariæ, diceret quia volo. Deinde, nulla ratio est, cur in hac sententia non possit dari etiam potentia intellectiva, quæ verò clarè propositio pro suâ libertate non assentiat, quod tamen refugiunt concedere, qui libertatem intellectui concedunt.

VIII. Quæres quinto, utrum dari possit creatura intellectiva non volitiva? Ego certè loquendo in ordine ad Divinam potentiam, non solum non video manifestam huius rei repugnantiam, sed nec ullum omnino inconveniens cur concedi huiusmodi creatura non possit.

IX. De possibilitate aliarum creaturarum, ut an dari possit libertas merè passiva: an sit possibilis potentia materialis quæ percipere possit objectum spirituale, & de aliis huiusmodi dictum ex occasione est in disputationibus jam traditis.

DISPUTATIO XXV.

De Præfinitione actus liberi.

SECTIO PRIMA.

Utrum Deus salvâ libertate præfinire possit actum liberum.

I. **P**ræfinitio de quâ hic loquimur est actus voluntatis divinæ, quâ videns per scientiam conditionatam voluntatem creatam, si detur ei auxilium indifferens, talem actum liberè elicet, pro aliquo priori antequam actus ille voluntatis creatæ sit absolutè futurus, vult actum illum & consequenter postea dat aliquod ex mediis illis antea prævisis, per quod voluntas creata actum illum elicit. Quærimus ergo utrum positâ huiusmodi voluntate divinâ possit actus ille liberè elici, æquè ac si Deus ejusmodi illius præfinitionem non habuisset.

II. Duæ hac in re sunt oppositæ sententiæ, prima asserit actum liberum per huiusmodi intentionem efficacem Dei, antecedenter ad absolutam ejus futuritionem præfiniri non posse, sic enim, inquit hæc sententia, tolleretur libertas, cum ex una parte, po-

sitâ præfinitione, actus non possit non sequi, ex aliâ non possit, verò præfinitio hæc sit antecedens; quidquid autem antecedit impossibile cum negatione actus, tollit libertatem. ita Vasq. 1. p. d. 89. c. 10. & d. 99. c. 3. & 7. & 3. p. to. i. d. 74. c. 7. & alibi. Valentia 1. p. d. 2. q. 22. punc. 3. & q. 23. p. 4. Molina 1. p. q. 14. a. 13. disp. 18. Lessius de prædest. n. 17. Hericæ 1. p. d. 23. c. 9. & alij ex recentioribus.

III. Citatur etiam S. Anselmus, & S. Damascenus, qui tamen non loquuntur de ejusmodi præfinitionibus, hac sententia de quibus hic disputamus, sed de iis, quæ, vel ipsæ per se sunt principia necessitantis immediatè, vel S. Anselmus, & S. Damascenus, principia necessitantis proxima inducunt: quo modo S. Damascenus explicat S. Thomas 1. p. q. 23. a. 1 ad primum.

IV. Secunda è contrâ sententia affirmat huiusmodi præfinitionem efficacem non tollere libertatem, & consequenter eam esse possibilem: ita Suarez 1. l. de prædest. c. 8. n. 18. & opusc. 1. de auxiliis l. 1. c. 160. 4. & alibi sæpe, addens oppositam sententiam sibi numquam nec probabilem quidem visam: Attrubal 1. p. d. 67. c. 4. Coninck de actibus supernaturalibus d. 2. dub. 7.

dub. 7. P. Rainaudus, Tannerus 1. p. d. 2. q. 10. dub. 8. Arriaga d. 8. de anima f. 3. P. Fonseca, Henriquez & alij plurimi tum ex recentioribus, tum antiquis.

V. *Conclusio:* Pro cuius explicatione Notandum, intentionem, quantumcunque dicatur efficax, non tamen influere per se in actum immediatè, sed solum mediatè, seu per media proxima, quæ applicat. Unde quantumcunque intentio sit efficax, si tamen per impossibile applicaret media inefficacia, actus non poneretur. Præcisè ergo ex vi præinitiationis actus non est futurus directè & immediatè, sed solum quatenus ipso facto quod quis efficaciter intendit actum, debet consequenter velle media, quæ ex se habent vim & efficaciam actum illum inferendi. Ex quo provenit totum influxum in actum adæquatè procedere à mediis, seu auxilio, nec alio modo præinitiationem seu intentionem actus in illum influere, quam quod stante præinitiatione illà necessitatur Deus ad ponenda ejusmodi media, quæ actum inferent. Quod autem Deus necessariò det media libera, non tollitur libertas, & indifferens eorum operandi modus; sicut nec tolleretur libertas voluntatis creatæ, si Deus necessariò produceret hominem, aut angelum simul cum illorum potentiis.

Media libera operantur liberè, licet producerentur necessariò.

VI. *Deus videt actum liberum esse possibilem per media libera, ergo potest eum efficaciter velle.* Hoc ergo posito probatur Conclusio primò: Deus videt per scientiam conditionatam esse actum talem liberum possibilem per hujusmodi media libera; ergo potest Deus velle actum illum eo modo quo est possibilis, & postea ejus existentiam per illa media efficere, omne enim objectum possibile potest Deus velle eo modo quo est possibile; cum ergo videat actum illum liberum esse possibilem, potest eum velle & efficaciter intendere. Conf. quodcumque quis scit certissimò se habere media efficacia respectu alicujus finis, potest absolute viā intentionis dicere, *volo finem*: sic medicus sciens se habere varias medicinas, quibus possit morbum aliquem curare, aut varia media ut currum, equum &c. quibus possit ad locum aliquem tendere, potest absolute viā intentionis dicere, *volo curationem talis morbi, seu sanitatem restituere, volo ire ad talem locum* &c.

VII. *Scientia media non tollit libertatem actus, ergo nec præinitio.* Secundo probatur: si quid obstat, quò minus possit dari ejusmodi præinitio, est quia tollitur libertas, sed non tolleretur ergo. Probatur minor, notè majorem habet connexionem præinitio efficax cum positione sequuturæ actus, quam scientia conditionata de ejusdem futuritione, posita conditione, nec enim magis frustrari potest scientia Dei, quam volitio, nec magis cum illà, quam cum hac stare potest omisio seu negatio illius actus: nec enim minus impossibile est negatio illius actus in sensu composito scientiæ conditionatæ, posita conditione, quam in sensu composito volitionis, & tamen juxta omnes, qui admittunt scientiam conditionatam, hæc non tollit libertatem, quantumvis æquè antecedit consensus absolutum, ac præinitio, ergo nec eam tollit præinitio.

SECTIO II.

Argumenta contententia præinitiationem actus liberi salvā libertate esse impossibilem.

I. *Obj. posito quod Deus velit actum, non potest non esse.* Obijcies primò: posito quod Deus efficaciter a-

tecedens, & non in potestate Petri ut eam habeat ergo ex aliquo antecedente necessitatur ad actum illum eliciendum.

Nec sufficit si dicas licet consentire debeat, si Deus illum velit consentire, adhuc tamen esse liberum ad circumstantias actus, nempe ut assentiatur hoc vel illo loco, hac vel illā intentione graduali actus &c. hoc inquam non sufficit, adhuc enim sequitur esse Petrum necessitatum ad consentiendum, seu ad illud de quo est præinitio, ergo præinitio tollit libertatem, ergo ulterius si præinitietur actus quoad omnes circumstantias, sicut ex vi prioris præinitiationis, quæ est tantum de amore ex. gr. necessitatur Petrus ad amorem, ita ex vi hujus quæ foret de amore cum omnibus circumstantiis, necessitaretur ad amorem, & omnes circumstantias, ergo præinitio semper tollit libertatem respectu objecti, de quo est præinitio.

Resp. cum præinitio non influat immediatè in actum, sed solum sit causa cur ponantur principia immediata, quæ adæquatè actum illum producant. Resp. inquam, cum hæc principia sint libera, imò eadem quæ fuissent, licet præinitio non fuisset posita (quippe quæ non ponitur nisi ex prævisione conditionatæ effectus, casu scilicet quo media illa ponerentur) clarum videtur præinitiationem non alio modo ponere actum, quam poneretur si præinitio non fuisset, & consequenter non tollit libertatem.

IV. *Quod verò præinitio non influat, nec casus actum constet; primò enim non omnino illum producit: deinde quantumcunque ponatur præinitio efficax illius actus, si tamen adhiberentur principia proxima inefficacia, adhuc non sequeretur actus: si autem ergo in tantum solum actus, est vel non est futurus, in quantum media seu principia proxima sunt vel non sunt efficacia, ita in tantum est vel non est actus futurus liberè, in quantum principia proxima sunt vel non sunt libera.* Quod verò præinitio non influat, nec casus actum constet; primò enim non omnino illum producit: deinde quantumcunque ponatur præinitio efficax illius actus, si tamen adhiberentur principia proxima inefficacia, adhuc non sequeretur actus: si autem ergo in tantum solum actus, est vel non est futurus, in quantum media seu principia proxima sunt vel non sunt efficacia, ita in tantum est vel non est actus futurus liberè, in quantum principia proxima sunt vel non sunt libera.

V. *Urgebis, principia proxima in his circumstantiis non esse libera: nec enim ejusmodi sunt ut possint inferre vel non inferre actum; posito enim quod conjuncta sint cum præinitiatione, impossibile est, ut non producant actum; cum præinitio sit infuistrabilis. Resp. totam hanc necessitatem non esse antecedentem, sed consequentem; præinitio enim supponit actum aliquo modo futurum, nempe conditionatè, nec potest Deus præinitiare actum nisi regulatur à scientiā conditionatā representante actum illum futurum, casu quo ponantur illa principia, ergo ante præinitiationem, actus est conditionatè futurus. Sicut ergo ob similem rationem principia illa conjuncta cum scientiā conditionatā non tollunt libertatem, esto non magis possit in sensu composito scientiæ conditionatæ poni negatio illius actus, quam in sensu composito præinitiationis, ita nec tollent libertatem conjuncta cum præinitiatione.* Urgebis, principia proxima in his circumstantiis non esse libera: nec enim ejusmodi sunt ut possint inferre vel non inferre actum; posito enim quod conjuncta sint cum præinitiatione, impossibile est, ut non producant actum; cum præinitio sit infuistrabilis. Resp. totam hanc necessitatem non esse antecedentem, sed consequentem; præinitio enim supponit actum aliquo modo futurum, nempe conditionatè, nec potest Deus præinitiare actum nisi regulatur à scientiā conditionatā representante actum illum futurum, casu quo ponantur illa principia, ergo ante præinitiationem, actus est conditionatè futurus. Sicut ergo ob similem rationem principia illa conjuncta cum scientiā conditionatā non tollunt libertatem, esto non magis possit in sensu composito scientiæ conditionatæ poni negatio illius actus, quam in sensu composito præinitiationis, ita nec tollent libertatem conjuncta cum præinitiatione.

VI. *In istis, etiam necessitate antecedente poni actum præinitium, ponitur enim ex vi alicujus antecedentis, præinitio siquidem necessariò antecedit actum, cum antecedit principia actus, quæ necessariò præcedunt actum, principia enim illa dantur hic & nunc ex vi præinitiationis. Resp. negando antecedens, esto enim præinitio præcedat principia actus illius, solum tamen præcedit ut quid necessariò illa applicans: si verò principia sint libera parum refert à quo applicentur, & utrum liberè applicentur, an necessariò. Sicut licet Deus necessariò ageret ad extra, si tamen, ut supra dixi, eandem voluntatem humanam vel Angelicam tunc produceret, quam nunc producit liberè illa æquè liberè eliceret suos actus, ac modo elicit.* In istis, etiam necessitate antecedente poni actum præinitium, ponitur enim ex vi alicujus antecedentis, præinitio siquidem necessariò antecedit actum, cum antecedit principia actus, quæ necessariò præcedunt actum, principia enim illa dantur hic & nunc ex vi præinitiationis. Resp. negando antecedens, esto enim præinitio præcedat principia actus illius, solum tamen præcedit ut quid necessariò illa applicans: si verò principia sint libera parum refert à quo applicentur, & utrum liberè applicentur, an necessariò. Sicut licet Deus necessariò ageret ad extra, si tamen, ut supra dixi, eandem voluntatem humanam vel Angelicam tunc produceret, quam nunc producit liberè illa æquè liberè eliceret suos actus, ac modo elicit.

VII. *Præinitio ergo licet secundum quid præcedat actum,*

Præfinitio non antecedit actum simpliciter sed secundum quid.
 actum, cum ponatur ante absolutam illius existentiam, non tamen præcedit simpliciter: ad hoc enim requiritur, ut nullo modo supponatur actus futurus, hic verò aliquo modo supponit eum futurum præfinitio, in esse scilicet conditionato: unde simpliciter est in nostra potestate efficere, non quidem ut habeamus præfinitionem, quando volumus, hoc enim non requiritur ut non tollatur libertas, sed efficere possumus ut non ponatur præfinitio, sicut enim de facto consensus est Petrus huic inspirationi & auxilio, posito quod datur, ita potuisset non consentire, sicque efficere potuisset, ut Deus hanc scientiā, & consequenter præfinitionem non habuisset: ergo simpliciter est in nostra potestate ut non ponatur præfinitio, cum pendeat à libertate jam aliquo modo, nempe conditionatè exercitā, sicque exercitum libertatis conditionatum subsequitur: nihil autem necessitate absolute & simpliciter, nisi quod simpliciter antecedit actum, seu quod nullo modo supponit libertatem exercitam, ne quidem conditionatè; quod hic, ut vidimus non contingit.

Præfinitio supponit libertatem aliquo modo.
 VIII. Obijciens secundo: ut actus producat libere, debet in statu absoluto procedere ab iisdem principiis, à quibus prævidebatur processurus in statu conditionato, quod tamen hic non contingit, videtur enim actus in statu conditionato processurus à solis principiis indifferentibus, secundum se sumptis, in statu autem absoluto de facto procedit ex iis simul & præfinitione, ergo additur novum principium, idque necessariò connexum cum effectu. Contrā, idem namque argumentum fieri posset de scientiā conditionatā, hæc enim non prævidebatur in statu conditionato actus.

Instatur argumentum.
 IX. Resp. ergo distinguendo ultimum consequens, additur novum principium proximum simpliciter antecedens, & influens in effectum, nego: antecedens; additur novum principium remotum, subsequens seu supponens effectum aliquo modo futurum, & non influens, concedo: huiusmodi autem principium non tollit libertatem, cum, ut dixi, supponat eam jam aliquo modo exercitam, & actum aliquo modo futurum: ad hoc autem ut videatur actus certò futurus, vel non futurus, sufficit videri causas immediatas seu verè influentes; saltem non requiritur, ut illæ causæ remotæ videantur, quæ supponunt aliquo modo effectum, hæc enim non possunt in eum verè influere.

Non obstat libertati, quod præfinitio antecedit absolutam positionem effectus.
 X. Nec refert quòd tam scientiā conditionatā, quam præfinitio antecedit absolutam positionem actus, hoc enim non ledit libertatem: etenim ut quis sit liber, sufficit quòd possit operari & non operari, positis omnibus simpliciter antecedentibus. Non ergo antecedit præfinitio simpliciter futuritionem etiam absolutam effectus, sed subsequitur, ad hoc enim sufficit quòd simpliciter fuerit, in nostra potestate, ut præfinitio non fuerit, quod ita esse supra ostendimus.

SECTIO III.

Alia argumenta contra præfinitionem actus liberi.

Obij. si Deus absolute velit actum ergo non potest velle contrarium, vel quidem veralem indifferentem, hæc enim esse debet ejusmodi, di, quā etiam sit paratus ad habendam carentiam
 I. Obijciens tertio: in hoc sita hætenus videtur solutio, quod præfinitio non immutat principia proxima, & simpliciter antecedentia, seu influentia, sed præfinitio immutat hæc principia, vel saltem unum ex illis, ergo. Probatur minor, immutat voluntatem Dei, per quam vult præbere concursum generalem indifferentem, hæc enim esse debet ejusmodi, di, quā etiam sit paratus ad habendam carentiam

actus, si voluntas creata nolit actum illum ponere, sed hæ voluntates divinæ pugnant inter se, velle enim efficaciter actum, est absolute cum velle, hæc autem voluntate stante, non potest ullo modo Deus velle actus carentiam, etiam inefficaciter & conditionatè.

II. Offenditur si aliquis efficaciter velle unum & inefficaciter velle contrarium.
 Sed contrā, voluntas enim efficax alicujus objecti non excludit omnem voluntatem, etiam inefficacem contrarij, sed solum efficacem: sic qui in tempestate vult efficaciter projicere merces in mare, habet nihilominus voluntatem inefficacem, quā velit eas, quantum est ex se non projicere: sic etiam si quis ad judicium mortis sciat unicum medium evadendi mortem, seu ut iudex ei parcat, esse, ut quantum est ex se, sit paratus mori, & ad mortem subeundam se offerat, potest ex intentione evadendi mortem, velle illo modo mortem, seu ex parte suā contentus esse mori; en hic homo vult efficaciter vitam, & tamen inefficaciter vult illius privationem, nempe mortem, & hanc voluntatem adhibet tanquam medium ad vitam conservandam.

III. Alia exempla dem. res contra.
 Quod adhuc clariùs constat si ponamus alicui graviter laboranti Deum revelare fore certò ut mortem evadat, si sit contentus mori, sequè voluntati divinæ hac in parte resignet: hic potest velle mori seu paratus esse mori, si Deo visum fuerit, ut hæc ratione efficaciter mortem effugiat. Sic etiam de facto Deus cum voluntate antecedente inefficace & conditionatā salvandi omnes & inter eos Iudam, habet voluntatem efficacem cum post prævisa demerita damnandi.

IV. Qualis sit in Deo actus præfinitivus.
 Resp. ergo voluntatem, quā Deus efficaciter vult actum præfinitum, non esse ejusmodi ut nolit contrarium non posse fieri, hæc enim esset alia voluntas à præfinitione, sed solum ut verè fiat, imò ipso facto quòd velit actum liberum fieri, debet per aliquem actum parare concursum sufficientem ad contrarium, alioqui non vellet actum liberum, sed necessarium.

V. Nec hinc sequitur posse voluntatem præfinitivam Dei frustrari.
 Nec hinc sequitur, quod obijciunt aliqui, si Deus habeat voluntatem, quā parat concursum ad contrarium, posse voluntatem præfinitivam frustrari, nullum enim hic est frustrationis periculum, nec enim antea præfinit Deus conversionem Petri ex gr. quā per scientiā conditionatam sciat certissimò eum, si detur tale auxilium, consensus, quæ scientia falli non potest. Nec etiam quod obijciunt alij, per voluntatem illam quā parat Deus concursum ad contrarium, parat concursum ut præfinitio frustratur, sed potius ut sortiat effectum, cum sit præfinitio actus liberi, liber autem esse actus non posset, nisi pararetur ei talis concursus, ut, licet de facto sit actus sequuturus, posset tamen non sequi, ad quod voluntas parans concursum ad contrarium est omnino necessaria.

VI. Differentia inter præfinitionem & prædeterminationem.
 Obijciens quarto: si Deus præviso per scientiam conditionatam consensu Petri substitueret ante consensum absolutum prædeterminationem physicam, tolleretur libertas, ergo & in nostro casu, cum non minus infallibilem habeat connexionem præfinitio cum effectu quā prædeterminatio. Negatur tamen consequentia, disparitas est, jam enim mutarentur principia proxima, & immediatè influentia, & ponitur unum partialiter concurrens ad effectum, quod simpliciter necessitat, prædeterminatio enim sive detur ex scientiā conditionatā, sive non, retinet semper eandem naturam, & consequenter absolute, & antecedenter necessitat.

VII.
 Dices; hic & nunc prædeterminatio hæc est quid consequens effectum conditionatè futurum, datur enim ex scientiā cognoscente effectum futurum, cū ergo hæc scientiā sit posterior effectu conditionatè futuro

Tradeterminatio semper tollit libertatem.
 futuro à fortiore est illo posterior prædeterminatione, quæ sequitur scientiam, & ex illius directione datur. Resp. nihilominus prædeterminationem, etiam in hoc casu tollere libertatem, cum, ut dixi, sit principium immediatè & physice influens, & operans semper juxta naturam suam.

VIII. Quod verò hic & nunc fingatur subsequi libertatem, jam sub conditione exercitæ, est per accidens, nec enim in re potest unquam ita contingere, nunquam enim vilis est actus futurus liberè, si procederet ex prædeterminatione, cum hæc excludat essentialiter omnem indifferentiam. Si autem Deus simul cum principis ex se indifferentibus daret prædeterminationem physicam, quod una quasi manu adhibeat, alia destrueret, & actum redderet necessarium, ut enim actus sit indifferens omnia ejus principia proxima debent esse indifferentia.

quid si Deus simul cum principis indifferentibus daret prædeterminationem.

IX. Obijciens 5. præceptum Christo impositum non influit immediatè, & tamen tollit in eo libertatem ad non subeundam mortem, ergo non solum principia immediata tollunt libertatem, sed etiam mediata, ergo & tollit eam præfinitio. Distinguo primum consequens, ergo principia mediata simpliciter antecedentia, & quæ inferunt principia & causas immediatas necessitantes, tollunt libertatem, concedo consequentiam; principia mediata, quæ non simpliciter antecedunt, nec inferunt causas immediatas necessitantes, tollunt libertatem, nego: hic autem cum Christus ob unionem hypostaticam sit antecederet necessitatus ad vitandum omne peccatum, & præceptum de subeunda morte reddit vitæ mortis peccatum, debet ei negari concursus ad volendum non mori, nec Deus est paratus ad dandum ei concursum ad actum, quo vellet non mori, sicque necessitatur ratione mediorum immediatorum.

Principia mediata simpliciter antecedentia tollunt libertatem.

X. Obijciens 6. non enim videtur dari posse ejusmodi præfinitio, de qua nos loquimur, per modum scilicet puræ intentionis, potentia enim operativa personæ rationalis, si sit expedita determinatur necessitatis immediatè ad operandum, & est simul executiva nec enim est cur alio modo operetur. Resp. ad summum hinc probari debere illum intendere executionem illius per aliquod medium, qui actus non est propriè electio; nec voluntas immediatè executiva, nec enim unquam ex vi illius ponitur effectus, nisi sequatur alia medium aliquod determinatum eligens in particulari. Secundo, dici potest, nec hoc modo velle media actum illum, sed esse vel actum imperantem respectu electionis mediorum, vel magis propriè intensionem puram mediata solum tendentem ad media, quatenus obligat vel necessitat Deum ad volitionem mediorum, quibus immediatè rem illam efficiat. Ratio autem est, nam agens liberum potest pro libito hoc vel illo modo operari, vel scilicet uno & eodem actu dicendo, volo hunc effectum per hoc vel illud medium, vel volo effectum, & postea eligat media; sicut potest vel immediatè velle dare elemosynam, vel imperare actum elemosynæ ex actu charitatis, & deinde illum elicere tanquam actum imperatum.

Resp. licet interdum identificantur, possunt tamen separari.

SECTIO IV.

Disputantur quedam circa præfinitionem.

I. Quæres utrùm, si per impossibile Deus haberet actum præfinitivum sine scientia media, præfinitio tolleret libertatē. Resp. quæstionē nostram non procedere de ejusmodi præfinitione; ut tamen etiam de hac aliquid dicamus, advertendum præfinitionem variis modis statui posse sine scientia media primò, ita ut sit omnino infructuabilis, & nulla sit in Deo scientia media, nec antè præfinitionem, nec post per quam dirigatur ad executionem actus præfinitivi, tunc autem dici posse videtur præfinitio nem tollere libertatem, non per se, & immediatè, sed quia cogit ad ponendum medium necessitans, ne forte frustraretur, nisi quis dicere velit, tunc etiam præfinitionem connotare sola media indifferentia, nec posse movere Deum ad eligendum alia quam ejusmodi, quæque inferunt consensum liberè; integrum enim hic cuique est dicere quod lubet, cum calus sit planè fictitius.

finis sit in frustrabilis; tolleret libertatem.

II. Secundo, ita fingi potest præfinitio, ut sit frustrabilis, & nulla sit scientia media, etiam consequens intentionem finis & præcedens electionem mediorum, licet enim voluntas Dei, ut nunc est, sit infructuabilis, cum prudenter semper habeatur, si quis tamen imprudenter eam haberi supponat, nil est quo minus eam ponat frustrabilem, nil enim obstat quo minus voluntas Dei sit frustrabilis sub conditione impossibili, sicut Deus sub conditione impossibili potest peccare, si enim mentiretur, peccaret.

secundo, fingi potest præfinitio frustrabilis.

III. Tertiò, statui potest intentio Dei efficax & infructuabilis, ita tamen ut in signo subsequente intentionem antè electionē essentialiter connotet scientiam, sicque licet cæco modo ponatur intentio, electio tamen hac ratione non ponitur, sed ex scientia, tunc verò præfinitio non tollit libertatem per se, sed indifferens esse potest, ut per scientiam conditionatam sequentem ponatur media vel indifferentia (efficacia tamen vel necessitantes).

Omnis præfinitio sine scientia media non tollit libertatem.

IV. Quarto, tandem fingi posset quod Deus per intentionem efficacem sine scientia conditionata antecederet velit, non solum actum illum quomodo-ocunque (suppono libertatē esse actui extrinsecam) sed ut liberum, & tunc non tollitur libertas, neque hæc præfinitio præcedit futuritionem consensu, etiam conditionatam, sed subsequitur, verè enim Deus talem præfinitionem habere non posset, saltem efficacem, nisi consensus Petri esset, sub conditione saltem, futurus. Tunc ergo vel debet scientia conditionata subsequi, per quam eligat media illa, quæ efficaciter & liberè efficiant actum præfinitivum, vel debet ipsa intentio ex se illa sola secutura connotare, & sicut cæco modo intendit finem, seu actum illum liberum creatum quæ talem; ita & debet intentio illa excitare ad sola media libera, & non alia, eo etiam modo ponenda, sicque sequetur actus liberè. Sed hinc

si Deus velit actum ut liberum nullam præfinitio tollit illius libertatem.

V. Obijciat aliquis: si auxilium habeat totam suam vim & efficaciam independentem à scientia media, ergo de facto non est cur Deus non possit, & præfinire actus liberos, & habere etiam suam providentiam sine scientia hac media, seu conditionata: unde recentiores aliqui ita opinantur, & licet, inquit, possit Deus uti hac scientia si velit, non tamen est illa necessaria, ut sine ea disponere de rebus non possit per scientiam simplicis intelligentiæ.

dices: ergo possit Deus habere providentiam sine scientia media.

VI. Resp. tamen non posse haberi præfinitionem & providentiam Deo dignam sine scientia conditionata, esset enim ipsius ordinatio exposita errori, & frustrabilitati; nec posset prudenter quidquam statuere.

sine scientia media haberi nequit providentia Deo digna.

VII. Dices: Deum per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscere diversa media, quæ possunt efficere talem actum, & finem illum consequi, ergo talis actus & finis est per illa media possibilis, sed Deus potest velle quicquid est possibile, & eo modo quo est possibile, ergo. Resp. aliud quoad hoc esse de causis necessariis, & liberis. Quod ergo illa media possint efficere talem actum, non sufficit, nam etiam

Ostenatur scientiam media non esse necessariam ad præfinitionem.

possunt non efficere, nec aliter possunt eum efficere, quam si voluntas velit; hæc enim est natura mediorum indifferentium, ut scilicet voluntatem suam relinquunt libertati, si ergo relinquatur naturis suis, solum potest Deus velle ut possint, seu ut voluntas per ea possit ejusmodi actum elicere; si autem absolute velit Deus ut fiat actus per hoc medium, quando alias voluntas non erat per illud actum hic & nunc elicitura, infertur vis voluntati, & nec ipsa, nec medium relinquitur suæ naturæ.

VIII.

Dices: principia omnia hujus actus præcedunt scientiam conditionatam.

Respondent. Deum antecedenter ad scientiam conditionatam habere omnia requisita ad actum illum liberum causandum: voluntas enim collativa auxilij, seu medij ad illum requisita, voluntas item concurrendi in actu primo præcedunt scientiam conditionatam, hæc enim supponit effectum conditionatæ futurum, ergo à fortiori supponit voluntatem collativam auxilij, & concurrendi in actu primo. Cum ergo Deus ante scientiam conditionatam habeat omnia principia ad effectum requisita, quidni uti iis poterit pro illo priori si voluerit.

IX.

Resp. principia hujus actus non esse proximè expedita sine scientia media.

perinde est Deo non posse omnino statuere, & non posse statuere prudenter.

Sed contra, nam etiam si concederetur totam vim purè physicam, seu physicè influentem, & absolute antecedentè præcedere scientiam conditionatam, non tamen sequitur posse sine hac scientia virtutem illam prodire in actum, & esse proximè expeditam quoad operandi modum, ad hoc namque requiritur, ut possit Deus prudenter in suis operationibus procedere, & infallibiliter finem per hoc vel illud medium assequi; alioqui exposita esset frustrationi ejus voluntas; intendens enim dare medium efficax, daret subinde inefficax, nisi prius sciat quid, dato tali auxilio, voluntas sit factura. Cum ergo hoc per solam scientiam simplicis intelligentiæ non noverit, sed tantum per scientiam conditionatam, nihil nisi ex illius directione statuere potest, perinde enim est apud Deum non posse omnino statuere, & non posse statuere prudenter.

X.

Conditionale nil ponit in esse.

Adde non videri necessarium ut ulla volitio, aut principij actus conditionatæ futuri præcedat actu & absolute; nam ad conditionatam existentiam effectus sufficit conditionata similiter existentia causæ, conditionale autem nil ponit in esse, sed solum poneret, si illud conditionatum de facto poneretur. Unde causa posita in esse absolute, poneret absolute, quod in esse conditionato ponit conditionatè.

XI.

Ut actus liber prævidetur, non est opus ut videatur, nisi principia immediata.

Dices: ut actus, præsertim liber videatur futurus, etiam conditionatè, debet videri ut procedens ab omnibus suis principiis, alioqui non videbitur ut liber, sed per scientiam conditionatam non videtur procedens ab ipsa scientia conditionata, ergo hæc non est principium illius, ergo potest esse actus sine scientia conditionata. Resp. distinguendo majorem, debet videri ut procedens ab omnibus suis principiis immediatis, concedo; non ab aliis: principia enim immediata, ut sæpe dixi, sola sunt quæ in actu influunt, ac proinde si illa habeat homo, undecunque habeat, & si ex hac scientia, si ex illa, ex ulla scientia vel nulla, actus eodem modo sequetur, & liberè, scientia enim & aliæ causæ remotæ actus, non immutant naturam principiorum immediate influentium.

XII.

Declaratur hoc exemplo ignis productivus caloris.

Sicut si sit natura ignis ut producat calorem, à quacunque causa producatur ignis, si ve à sole, vel alio igne, si ve à Deo solo, per actionem creativam vel generativam, naturalem vel supernaturalem, eodem modo producat calorem, quia scilicet semper manet idem principium immediatum; reliqua autem principia solum sunt remota, & nullo modo influunt in effectum, sed solum applicant causam proximam. Unde ulterius infero non esse necessarium ut volitio Dei applicativa auxilij ingrediatur

objectum scientiæ conditionatæ, cum solum sit causa remota, sed sufficit quod cognoscatur ipsum auxilium. Ingredi tamen debet objectum scientiæ conditionatæ voluntas concurrendi generaliter, seu concursus simultanei, hæc enim volitio est principium influens immediate.

Ut verò hæc, quæ per se sunt satis obscura, melius percipiantur, advertendum, ut possibilitatem, ita & futuritionem rei alicujus duplicem esse, completam & incompletam; per hanc in possibilitate intelligimus ipsa prædicata objectiva rei: per completam verò possibilitatem intelligimus omnia, quæ quovis modo conducunt ut res poni possit à parte rei; unde non omnipotentia solum in Deo ad rei alicujus possibilitatem requiritur, sed etiam scientia.

XIII.

possibilitas duplex, completa & incompleta.

Eodem modo ad futuritionem rei incompletam requiritur solum ut ponatur principia proxima, quæ rem illam de facto producat: futuritionem verò rei omnino completam ingrediuntur omnia, quæ quovis modo, directè vel indirectè, remotè vel proximè ad eam actu extra causas ponendam conducunt. Hæc tamen omnia non eodem modo ingrediuntur conceptum proprium futuritionis: unde per locum intrinsecum non desineret res esse futura, licet principia illa remota cessarent, modò perstarent; verum est quidem in hoc casu consequenter desineret res esse futura, quia si remota principia deciderent, deciderent consequenter proxima, ut potè quæ ab iis pendent: sic sublata actione conservativa solis, periret lux & calor, alijque effectus in rebus sublunaribus à luce solis producti, licet hi effectus ab actione illa non procedant.

XIV.

futuritionem rei duplex, completa & incompleta.

Deinde notandum, peculiarem effectum rationem cur non debeat scientia conditionata videri inter alia principia: præterquam enim quod sit principium remotum, ulterius concurrat solum directivè, ad hoc autem ut principium directivum concurrat, non est opus ut cognoscatur ipsum, sed ut per ipsum cognoscatur objectum, hoc enim sufficit ad movendam voluntatem, ut rem illam, & principia ad illam requisita velit, sicque concurrat in actu exercito, licet in actu signato non repræsentet se, quamvis à parte rei sine hac scientia, nec actus liber, nec auxilium efficax ad illius actus productionem poni possit.

XV.

peculiaris ratio cur non sit opus ut videatur scientia media.

Nec tamen scientia conditionata repræsentat positivè actum producendum sine se, hoc enim est falsum, sed solum præcisivè se habet, dū repræsentat rem in statu conditionato, in statu autem absolute semper concurrat in actu exercito, repræsentando scilicet rem conditionatè futuram, si detur auxilium, & hoc faciendo sufficienter movet voluntatè ad ponendum auxilium. Unde quoad hoc eodem modo se habet scientia media quoad futuritionem conditionatam, sicut se habet scientia simplicis intelligentiæ quoad possibilitatem, dirigit enim hæc ad rem producendam, repræsentando scilicet possibilitatem rei, non repræsentando se ipsam.

XVI.

scientia conditionata circa se habet se præcisivè.

Obijciunt ulterius iidem recentiores: conditio antecedens actum liberum futurum debet esse ejusmodi, ut possit stare cum utrovis ex extremis, assensu scilicet vel dissensu, sed hoc fieri non potest, si voluntas Dei pendeat à scientia conditionata, & cum ea connectatur, sicut enim ipsa scientia conditionata est determinata ad unum extremum in particulari, ita volitio cum ea conjuncta ad idem extremum determinetur necesse est.

XVII.

Obij. voluntas pendens à scientia conditionata non potest stare cum utrovis ex extremis.

Resp. sicut scientia ipsa conditionata non tollit libertatem, quia supponit aliquo modo consensum futurum, nempe conditionatè, sicque non antecedit consensum simpliciter, ut ostensum est, sed tantum secundum quid; ita nulla volitio Dei in hac scientia fundata potest tollere libertatè, æquè enim

XVIII.

Resp. scientiam conditionatam esse ad unum determinatam solum consensum.

sup.

supponit consensum aliquo modo futurum, ac ipsa scientia conditionata, siquæ non antecedit consensum simpliciter.

Hæc obiter de quaestione Theologica dicta sunt.

to: plena enim quaestio huius discussio, maxime de necessitate scientiæ conditionata, spectat ad primam partem, ubi eam latius discussi disput. 9. sectione 4.

DISPUTATIO XXVI.

De pura omisione.

SECTIO PRIMA.

Sitne possibilis pura omisio.

I.
Status quaestio.

Questio procedit de omisione libera, nam omisiones multas necessarias, & quæ animæ incogitant obrepunt, reperiri frequenter in voluntate certissimum est, jam enim homines non eliciunt multos actus voluntatis, quos tamen elicerent si ipsis representaretur tale vel tale objectum, saltem debito modo: quod autem non eliciant de facto, non stat per ipsos, & consequenter ipsis non imputantur illæ omisiones, sed sunt necessariae.

II.
Ad omisionem liberam non requiritur ut voluntas nulli tunc eliciat actum.

Ad hujus difficultatis resolutionem notandum, ad puram omisionem liberam non requiri, ut voluntas nullum omnino tunc actum eliciat, sed solum ut nullum eliciat impossibilem cum illo actu, quem omittit. Quæstio itaque est utrum quando voluntas est proxime potens ad amandum, & aliud agendum, possit pure omittere amorem. Ex quo multo clarius constat ad puram omisionem non excludi omnem actum intellectus, imò essentialiter requiritur ut ad omisionem liberam, non ad necessariam.

III.
1. Sent. ait implicare puram omisionem.

Prima sententia affirmat puram omisionem non esse possibilem: ita Montelina 1.2. to. 3. d. 2. q. 2. Gamacheus 1.2. q. 71. c. 2. & ex recentioribus non pauci: citatur etiam à nonnullis Vasquez 1.2. d. 92. c. 2. & Valentia 1.2. d. 6. q. 1. p. 4. §. Si autem. Hi tamen non negant puram omisionem simpliciter, esse possibilem, sed solum ajunt eam moraliter nunquam contingere.

IV.
Pura omisio libera non est impossibile.

Dicendum nihilominus possibilem esse puram omisionem liberam: ita S. Thom. 1.2. q. 6. a. 3. & alibi sæpe Durand. in 2. d. 35. q. 2. Mol. 1. p. q. 1. a. 13. ad 12. Suarez 4. Met. d. 19. l. 4. n. 8. Valentia citans. Salas 1.2. l. 13. d. 2. l. 5. Hurtado d. 15. de Anim. l. 7. Tanner. 1.2. d. 4. q. 4. dub. 1. Ripalda de En. sup. d. 70. Arriag. hic disp. 8. sect. 6. Oviedo hic Con. 10. p. 1. §. 3. estque communissima inter recentiores opinio.

V.
Probatur 1. ex libertate contradictionis.

Probatur hæc Conclusio ex libertate contradictionis passim à Philosophis admitta, quæ in hoc præcisè consistit, quod voluntas, proposito aliquo objecto, ita circa illud versetur, vel possit versari, ut possit etiam non versari, ut cogitans se debere audire sacrum, non accingit se ad ponenda media ad illius auditionem requisita, & merè negativè se habet circa illa omnia, & ipsam sacri auditionem, qua de causa vocatur libertas contradictionis, nempe libertas ad actum præcisè & negatione actus, quæ est illius contradictoria. Quare, idem est libertas contradictionis formaliter, ac libertas ad contradictionem, quale respectu actus nihil propriè est, præter illius negationem, seu omisionem. Conf. ex definitione libertatis in actu primo, quod scilicet sit potentia operandi & non operandi, sed non operari præcisè est omittere actum, ergo pro illo priori potest voluntas elicere vel omittere actum, sed hæc omisio

est negatio illius actus, ergo si pro illo priori non operaretur eo modo, quo secundum definitionem potentia libera potest, habet puram omisionem.

Dices 1. sufficere ad libertatem quod elicere possit hunc actum, vel alium similem, hoc autem non est pure omittere. Contra 1. definitio libertatis hoc non dicit, sed solum potentiam operandi & non operandi, sed non operari non est elicere actum diversum, hoc enim tam verè est operari, atque elicere actum priorem, ergo posse non operari præcisè non est posse elicere alium actum, sed posse non elicere hunc, nam, ut jam diximus, libertas contradictionis est juxta etymologiam vocis libertas ad contradictoria, unus autem actus amoris numero ab hoc distinctus non est ei contradictoriè oppositus, sed disparatus. Deinde, anima hic in via non habet potestatem eligendi unum individuum præ alio, ut dixi in Phys. d. 31. dum de individuatione effectuum.

Dices 2. alio modo explicari posse definitionem libertatis, nempe, ut positus omnibus in actu primo requisitis, possit quis velle actum, aut ejus negationem. Contra, ut quis verè: ut circa objectum aliquod Petrum e.g. non est necessarium aliud quam ut objectum illud solum proponatur, si enim habeat in se bonitatem, amari potest ipso facto quod sufficenter proponatur: cum ergo actus ipse amoris sit distinctum objectum, poterit voluntas in prius objectum ferri, si hoc secundum objectum, nempe actus proponatur, si non, alius enim est actus quo amatur Petrus, alius quo quis vult eum amare, hic enim est reflexus, tendens in ipsum actum, alius directus tendens in Petrum. Unde si alicui per actum fidei proponatur Deus, etiamsi non cogitet reflexè supra actum amoris, vel illius negationem, poterit Deum amare.

Deinde, modus ordinarius quo homines amant objectum aliquod, non est volendo prius elicere vel non elicere amorem circa illud, sed immediatè tendendo in objectum, nihil in actu signato cogitando de actu vel illius negatione. Præterea, nunquam actus amoris vel odij, aut alterius virtutis aut vitij esset elicitive & formaliter liber, sed solum mediatè, in quantum scilicet sequitur ad actum imperantem liberum.

Hinc itaque habemus non solum non esse necessarium actum positivum, ut quis omittat amorem e.g. sed aliquando non posse haberi, ut in casuposito, quod quis haberet cognitionem Dei, sine representatione ullius alterius objecti, tunc enim posset ipsum amare ex una parte, ex alia verò, non necessitaretur ad amorem, quia cognitio viæ, ut potè imperfecta, non necessitat.

In casu ergo posito, ad non amandum Deum, non solum non deberet quis positivè velle omittere amorem, sed non posset id velle positivè, nihil enim volitum quin præcognitum, hic autem supponimus nullum aliud objectum cognosci præter Deum: & licet cognosceretur, cum tamen non sit infinitum, nec posset quis infinite propositum, non necessariò raperet voluntatem

VI.

quid propriè dicat libertas contradictionis.

VII.

Ut quis libere possit amare Petrum, non est opus, ut cogitet de illo actu amoris.

VIII.

Deinde actus amoris non esset formaliter liber.

IX.

Si quis solius Dei haberet cognitionem, posset eum libere amare.

X.

In hoc casu ad non amandum Deum, nec est opus, nec posset quis non amare.